

Θέμα: Προτάσεις πολιτικής για την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και της βιωσιμότητας των Κυκλαδικών Επιχειρήσεων

Αξιότιμοι κύριοι,

Οι Κυκλάδες αποτελούν έναν από τους πιο δυναμικούς και εξωστρεφείς πυλώνες της ελληνικής οικονομίας. Η επιχειρηματική και τουριστική δραστηριότητα των νησιών ενισχύει το διεθνές αποτύπωμα της χώρας, στηρίζει χιλιάδες θέσεις εργασίας και προάγει την περιφερειακή ανάπτυξη.

Η συνεισφορά των Κυκλάδων στο ΑΕΠ είναι ιδιαίτερα σημαντική, καθώς εκτιμάται ότι κυμαίνεται στο 4%-5%, ενώ μόνο η Σαντορίνη αντιστοιχεί έως και στο 2,5%. Επιπλέον, οι Κυκλάδες αποτελούν έναν από τους ισχυρότερους πυρήνες μικρομεσαίας επιχειρηματικότητας και μπορούν να λειτουργήσουν ως πρότυπο αποκεντρωμένης, βιώσιμης οικονομικής δραστηριότητας και γαλάζιας ανάπτυξης.

Ωστόσο, παρά τον στρατηγικό τους ρόλο, οι Κυκλάδες αντιμετωπίζουν διαρθρωτικές ανισότητες που απορρέουν από τη συνθήκη της νησιωτικότητας. Το αυξημένο κόστος μεταφορών και ενέργειας, η σοβαρά περιορισμένη συνδεσιμότητα, η εποχικότητα της οικονομικής δραστηριότητας, οι δημογραφικές πιέσεις και οι επιπτώσεις της κλιματικής κρίσης διαμορφώνουν ένα ιδιαίτερα απαιτητικό περιβάλλον για την ανάπτυξη και τη βιωσιμότητα των νησιωτικών οικονομιών.

Ταυτόχρονα, η μικρή και πολύ μικρή επιχειρηματικότητα, που αποτελεί τη ραχοκοκαλιά των τοπικών οικονομιών, αντιμετωπίζει αυξανόμενες πιέσεις, λόγω συσσωρευμένων λειτουργικών βαρών, αυξημένων κανονιστικών και ψηφιακών υποχρεώσεων και ελλείψεων ανθρώπινου δυναμικού.

Σε αυτό το πλαίσιο, προκύπτουν οι εξής βασικές προκλήσεις και προτεραιότητες πολιτικής:

1. Η νησιωτικότητα ως θεμελιώδης παράμετρος δημόσιας πολιτικής

Η νησιωτικότητα δεν αποτελεί απλώς γεωγραφική ιδιαιτερότητα, αλλά μόνιμη διαρθρωτική συνθήκη που επηρεάζει την οικονομική δραστηριότητα, την κοινωνική συνοχή, τη δημογραφική βιωσιμότητα και την αναπτυξιακή προοπτική των νησιωτικών περιοχών.

Το ελληνικό Σύνταγμα (άρθρο 101 παρ. 4) προβλέπει ρητά την υποχρέωση της Πολιτείας να λαμβάνει υπόψη τις ιδιαίτερες συνθήκες των νησιωτικών περιοχών κατά τη διαμόρφωση των δημόσιων πολιτικών. Αντίστοιχα, το άρθρο 174 της Συνθήκης για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης αναγνωρίζει την ανάγκη ειδικής μέριμνας για περιοχές με μόνιμα διαρθρωτικά μειονεκτήματα, όπως τα νησιά. Η πλήρης και συστηματική ενσωμάτωση της

αρχής της νησιωτικότητας στον σχεδιασμό των εθνικών και ευρωπαϊκών πολιτικών αποτελεί κρίσιμη προϋπόθεση για την ισόρροπη ανάπτυξη των νησιωτικών περιοχών.

Οι Κυκλάδες αναδεικνύουν μία κρίσιμη αντίφαση: παρά την αναγνώρισή τους ως τουριστικός προορισμός διεθνώς, αντιμετωπίζουν πιέσεις που δοκιμάζουν τη βιωσιμότητα του παραγωγικού και κοινωνικού τους μοντέλου. Για τον λόγο αυτό, απαιτείται ένα συνεκτικό, μακροπρόθεσμο και διαφοροποιημένο πλαίσιο πολιτικής, προσαρμοσμένο στις ανάγκες της νησιωτικής οικονομίας.

Στο πλαίσιο αυτό, χαιρετίζουμε την πρωτοβουλία του Υπουργείου Ναυτιλίας και Νησιωτικής Πολιτικής για τη διαμόρφωση της Εθνικής Στρατηγικής για την Ολοκληρωμένη Θαλάσσια Πολιτική στον Νησιωτικό Χώρο και καταθέτουμε προτάσεις για την ενίσχυση της νησιωτικής ισοτιμίας, της οικονομικής ανταγωνιστικότητας, της κοινωνικής συνοχής και της ανθεκτικότητας των νησιών.

Σε ευρωπαϊκό επίπεδο, η συζήτηση για τη νησιωτικότητα εισέρχεται σε νέα φάση, καθώς αναδεικνύεται η ανάγκη για τη διαμόρφωση μιας ολοκληρωμένης και διακριτής στρατηγικής για τα νησιά. Το Δίκτυο Νησιωτικών Επιμελητηρίων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (INSULEUR), μέσω πρόσφατων πρωτοβουλιών και της Διακήρυξης της Σύρου, συμβάλλει ενεργά στην προώθηση ενός συνεκτικού και θεσμικά κατοχυρωμένου πλαισίου πολιτικής που θα ενσωματώνει τη νησιωτικότητα οριζόντια στις ευρωπαϊκές πολιτικές.

Παράλληλα, σε ευρωπαϊκό επίπεδο διαμορφώνεται ένα ευνοϊκό πλαίσιο για την ενίσχυση της νησιωτικής διάστασης στις δημόσιες πολιτικές, δημιουργώντας ένα κρίσιμο παράθυρο ευκαιρίας για την ευθυγράμμιση των εθνικών πολιτικών με τις ευρωπαϊκές προτεραιότητες.

2. Μειωμένοι συντελεστές ΦΠΑ ως εργαλείο νησιωτικής ισοτιμίας

Η κατάργηση των μειωμένων συντελεστών ΦΠΑ στα νησιά του Αιγαίου το 2015, στο πλαίσιο των τότε δημοσιονομικών προσαρμογών, δεν απέφερε τα προσδοκώμενα αποτελέσματα ως προς την αύξηση των δημοσίων εσόδων. Οι αρχικές εκτιμήσεις για σημαντική ενίσχυση των φορολογικών εσόδων δεν επιβεβαιώθηκαν, καθώς τα προσδοκώμενα έσοδα (εκτιμώμενα σε περίπου 347 εκατ. ευρώ ετησίως) παρέμειναν σημαντικά χαμηλότερα, ενώ παράλληλα καταγράφηκαν αρνητικές επιπτώσεις στην κατανάλωση, στην εισπραξιμότητα του ΦΠΑ και στη σταθερότητα των φορολογικών ροών από τις νησιωτικές περιοχές.

Ταυτόχρονα, η εφαρμογή ενιαίων συντελεστών ΦΠΑ σε περιοχές με αυξημένο κόστος μεταφορών, ενέργειας και βασικών αγαθών εντείνει τις οικονομικές πιέσεις που αντιμετωπίζουν τόσο οι επιχειρήσεις όσο και τα νοικοκυριά των νησιών, επιβαρύνοντας περαιτέρω τη συνολική ανταγωνιστικότητα των τοπικών οικονομιών.

Η δυνατότητα επαναφοράς των μειωμένων συντελεστών ΦΠΑ στις νησιωτικές περιοχές προβλέπεται πλέον ρητά στο ευρωπαϊκό θεσμικό πλαίσιο και συνιστά κρίσιμο εργαλείο αντιστάθμισης των διαρθρωτικών μειονεκτημάτων της νησιωτικότητας. Ωστόσο, η διαφοροποιημένη εφαρμογή του μέτρου μεταξύ νησιωτικών περιοχών με παρόμοια χαρακτηριστικά - και η σύνδεσή του με κριτήρια που δεν σχετίζονται άμεσα με τις οικονομικές και γεωγραφικές ιδιαιτερότητες - δημιουργεί ζητήματα ίσης μεταχείρισης και συνοχής της δημόσιας πολιτικής.

Στο πλαίσιο αυτό και σε συνέχεια των προηγούμενων παρεμβάσεων μας για το θέμα, θεωρούμε πως έχει έρθει η ώρα, ιδιαίτερα στο πλαίσιο των αυξημένων γεωπολιτικών και πληθωριστικών πιέσεων, της επανεξέτασης της εφαρμογής του μέτρου και σε όλα τα νησιά των Κυκλάδων, γεγονός που θα μπορούσε να συμβάλει ουσιαστικά:

- στην ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της νησιωτικής οικονομίας,
- στη στήριξη της τοπικής επιχειρηματικότητας,
- στη διασφάλιση της κοινωνικής και περιφερειακής συνοχής.

3. Κόστος μεταφορών και ανάγκη αποκατάστασης του Μεταφορικού Ισοδυνάμου

Για τις επιχειρήσεις των Κυκλάδων, η μεταφορά πρώτων υλών, εμπορευμάτων και εξοπλισμού αποτελεί μία από τις σημαντικότερες λειτουργικές επιβαρύνσεις της δραστηριότητάς τους. Το μεταφορικό κόστος παραμένει 30–50% υψηλότερο σε σχέση με την ηπειρωτική Ελλάδα, χωρίς να υπάρχει εναλλακτική υποδομή μαζικής και οικονομικής μεταφοράς.

Το πρόβλημα επιτείνεται από τη σημαντική καθυστέρηση στην καταβολή του Μεταφορικού Ισοδυνάμου, ενός κρίσιμου αντισταθμιστικού μηχανισμού για τη νησιωτική επιχειρηματικότητα. Παρά το γεγονός ότι το μέτρο παραμένει θεσμικά σε ισχύ, παρατηρούνται σημαντικές καθυστερήσεις στην καταβολή των αποζημιώσεων από το 2022, με αποτέλεσμα οι επιχειρήσεις να επωμίζονται για τρίτη συνεχόμενη χρονιά το πλήρες μεταφορικό κόστος.

Η κατάσταση αυτή επιβαρύνει τη ρευστότητα και αυξάνει το παραγωγικό και εφοδιαστικό κόστος, ιδιαίτερα για τις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις. Έτσι, αντί να λειτουργεί ως εργαλείο εξισορρόπησης των ανισοτήτων της νησιωτικότητας, το μεταφορικό κόστος μετατρέπεται σε διαρθρωτικό μειονέκτημα, που υπονομεύει την ανταγωνιστικότητα των νησιωτικών οικονομιών.

Η άμεση αποκατάσταση της κανονικής λειτουργίας του Μεταφορικού Ισοδυνάμου αποτελεί κρίσιμη προϋπόθεση για την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και της βιωσιμότητας των επιχειρήσεων στα νησιά.

4. Ακτοπλοϊκή διασύνδεση των Κυκλάδων

Η ακτοπλοϊκή διασύνδεση μεταξύ των νησιών των Κυκλάδων παρουσιάζει σοβαρές δυσλειτουργίες, οι οποίες επηρεάζουν άμεσα την οικονομική δραστηριότητα, την κοινωνική συνοχή και την καθημερινότητα κατοίκων και επιχειρήσεων. Παρά το γεγονός ότι το Επιμελητήριο Κυκλάδων έχει επεξεργαστεί ολοκληρωμένες προτάσεις σε συνεννόηση με το αρμόδιο Υπουργείο, καθώς και καταθέσει συγκεκριμένο σχέδιο για την ενίσχυση των ενδοκυκλαδικών δρομολογίων στο πλαίσιο δύο συνεδριάσεων του Συμβουλίου Ακτοπλοϊκών Συγκοινωνιών (Σ.Α.Σ.), οι προτάσεις αυτές δεν υιοθετήθηκαν.

Ως αποτέλεσμα, η σημερινή κατάσταση χαρακτηρίζεται από έντονη υποβάθμιση της διασύνδεσης: λειτουργεί ουσιαστικά μία μόνο γραμμή, χωρίς επαρκή κάλυψη των αναγκών, ενώ η σύνδεση με τις Ανατολικές Κυκλάδες είναι ανύπαρκτη. Μάλιστα, ακόμη και η υφιστάμενη γραμμή έχει τροποποιηθεί αποδυναμώνοντας τη σύνδεση των Δυτικών Κυκλάδων, προκειμένου να εξυπηρετεί μία φορά την εβδομάδα κάποια από τα νησιά των Ανατολικών Κυκλάδων, γεγονός που δημιουργεί πρόσθετες ανισορροπίες.

Η κατάσταση αυτή έχει διαμορφωθεί εδώ και σχεδόν δύο χρόνια και πλέον συνιστά σοβαρό αναπτυξιακό και κοινωνικό πρόβλημα για την Περιφέρειά μας. Δημιουργεί σημαντικές δυσχέρειες στη μετακίνηση προσώπων και στη διακίνηση αγαθών, αυξάνει περαιτέρω το μεταφορικό κόστος και υπονομεύει τη συνοχή του νησιωτικού συμπλέγματος.

Καθίσταται, συνεπώς, επιτακτική η άμεση επανεξέταση του σχεδιασμού των ενδοκυκλαδικών δρομολογίων, με στόχο:

- την αποκατάσταση της επαρκούς και τακτικής διασύνδεσης όλων των νησιών,
- την ισόρροπη κάλυψη Δυτικών και Ανατολικών Κυκλάδων,
- και τη διασφάλιση ενός αξιόπιστου και λειτουργικού ακτοπλοϊκού δικτύου, αντάξιου των αναγκών της Κυκλαδικής οικονομίας.

5. Έλλειμμα εργατικού δυναμικού και λειτουργικές προκλήσεις στην αγορά εργασίας

Η επιχειρηματικότητα στις Κυκλάδες αντιμετωπίζει έντονο και διαρκώς αυξανόμενο έλλειμμα ανθρώπινου δυναμικού, ιδιαίτερα σε τουριστικές και εποχικές δραστηριότητες. Το 2024 περισσότερες από 5.000 θέσεις εργασίας παρέμειναν ακάλυπτες στις Κυκλάδες, ενώ σε εθνικό επίπεδο η έλλειψη προσωπικού εκτιμάται ότι προσεγγίζει το 25% της ζήτησης στον τουριστικό τομέα.

Οι επιχειρήσεις καλούνται να προσφέρουν αμοιβές κατά 20–30% υψηλότερες από τα συνήθη επίπεδα της αγοράς, ενώ συχνά επωμίζονται και το κόστος στέγασης των εργαζομένων, σε μια αγορά όπου ακόμη και μικρά διαμερίσματα υπερβαίνουν τα 700-1.000 ευρώ μηνιαίως.

Σε αυτό το ήδη πιεσμένο περιβάλλον, η υποχρεωτική εφαρμογή της Ψηφιακής Κάρτας Εργασίας, χωρίς προσαρμογές στις ιδιαιτερότητες της νησιωτικής και έντονα εποχικής οικονομίας, δημιουργεί σημαντικές δυσχέρειες λειτουργίας για πολλές επιχειρήσεις. Τα μεταβαλλόμενα ωράρια, οι έκτακτες ανάγκες και η συχνά ελλιπής στελέχωση καθιστούν δύσκολη την πλήρη συμμόρφωση με ένα σύστημα σχεδιασμένο κυρίως για μεγαλύτερες και σταθερές επιχειρησιακές δομές.

Ήδη καταγράφονται περιπτώσεις περιορισμού της λειτουργίας επιχειρήσεων λόγω αδυναμίας κάλυψης θέσεων εργασίας και τήρησης των σχετικών διαδικασιών. Η περαιτέρω επέκταση της εφαρμογής του μέτρου χωρίς πρόβλεψη για τις ιδιαιτερότητες της νησιωτικής οικονομίας ενδέχεται να δημιουργήσει πρόσθετα λειτουργικά αδιέξοδα και καθιστά αναγκαία την επανεξέτασή του.

6. Τραπεζικές χρεώσεις και πρόσβαση σε χρηματοδότηση

Οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις των Κυκλάδων αντιμετωπίζουν σημαντικά εμπόδια στην πρόσβαση σε τραπεζικές υπηρεσίες και χρηματοδότηση. Η απουσία φυσικών τραπεζικών καταστημάτων στα περισσότερα νησιά δυσχεραίνει την καθημερινή διαχείριση των συναλλαγών, αναγκάζοντας τις επιχειρήσεις να βασίζονται αποκλειστικά σε ψηφιακές υπηρεσίες. Ταυτόχρονα, οι τραπεζικές προμήθειες στις ηλεκτρονικές συναλλαγές παραμένουν ιδιαίτερα υψηλές. Ιδιαίτερο πρόβλημα αποτελεί το γεγονός ότι οι προμήθειες υπολογίζονται επί του συνολικού ποσού της συναλλαγής, συμπεριλαμβανομένων φόρων και τελών (όπως ο ΦΠΑ), τα οποία οι επιχειρήσεις απλώς εισπράττουν και αποδίδουν στο κράτος.

Παράλληλα, η περιορισμένη ανταπόκριση των τραπεζών σε νέα χρηματοδοτικά αιτήματα περιορίζει περαιτέρω τις δυνατότητες επενδύσεων και ανάπτυξης. Παρατηρείται σημαντικό έλλειμμα πρόσβασης σε κατάλληλα χρηματοδοτικά εργαλεία για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις της Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου, ιδίως για δραστηριότητες εκτός του στενού πυρήνα του τουρισμού, της μεταποίησης και του πρωτογενούς τομέα. Η απουσία στοχευμένων προγραμμάτων για το εμπόριο, τις υπηρεσίες, την τεχνολογία, την καινοτομία και τη μικρή επιχειρηματικότητα περιορίζει ουσιαστικά τις δυνατότητες παραγωγικής διαφοροποίησης της νησιωτικής οικονομίας και δημιουργεί συνθήκες άνισης μεταχείρισης. Οι επιχειρήσεις αυτές καλούνται να λειτουργήσουν σε ένα περιβάλλον αυξημένου κόστους και περιορισμένης ρευστότητας, χωρίς πρόσβαση σε εργαλεία χρηματοδότησης προσαρμοσμένα στις ιδιαιτερότητες της νησιωτικότητας. Ως αποτέλεσμα, ενισχύεται η μονοδιάστατη εξάρτηση από τον τουρισμό και αυξάνεται η ευαλωτότητα των τοπικών οικονομιών σε εξωγενείς διακυμάνσεις. Απαιτείται η λήψη μέτρων για τη μείωση των τραπεζικών χρεώσεων, τον επανακαθορισμό της βάσης υπολογισμού των προμηθειών - με εξαίρεση φόρους και τέλη -, καθώς και η δημιουργία χρηματοδοτικών εργαλείων προσαρμοσμένων στις ανάγκες της νησιωτικής επιχειρηματικότητας.

7. Ψηφιακές πλατφόρμες και υποχρεώσεις - Διοικητική επιβάρυνση χωρίς επαρκή υποστήριξη

Η συνεχής προσθήκη νέων ψηφιακών υποχρεώσεων – όπως η Ψηφιακή Κάρτα Εργασίας, το myDATA, η πλατφόρμα ΕΡΓΑΝΗ, η διασύνδεση POS-ταμειακών μηχανών και πλήθος επιμέρους ψηφιακών εφαρμογών – συνεπάγεται σημαντικό οικονομικό και οργανωτικό κόστος για τις επιχειρήσεις.

Οι επιχειρήσεις των Κυκλάδων καλούνται να επωμιστούν το κόστος αυτό σε μια περίοδο αυξημένης αβεβαιότητας ως προς την εξέλιξη της τουριστικής περιόδου, αλλά και σε ένα περιβάλλον όπου η πρόσβαση σε τεχνική υποστήριξη είναι περιορισμένη και οι ψηφιακές υποδομές συχνά ανεπαρκείς ή ασταθείς.

Σε πολλά νησιά, η έλλειψη εξειδικευμένων τεχνικών, λογιστικής και μηχανογραφικής υποστήριξης αναγκάζει τις επιχειρήσεις να καταφεύγουν σε εξωτερικούς συνεργάτες με αυξημένο κόστος ή να αφιερώνουν πολύτιμο χρόνο σε διαδικασίες συμμόρφωσης, εις βάρος της παραγωγικής τους δραστηριότητας.

Σε μεγάλο μέρος των νησιών των Κυκλάδων, η πρόσβαση σε δίκτυα υψηλών ταχυτήτων και οπτικών ινών παραμένει περιορισμένη, με αποτέλεσμα οι επιχειρήσεις και οι κάτοικοι να λειτουργούν σε συνθήκες ψηφιακής υστέρησης. Η έλλειψη σύγχρονων τηλεπικοινωνιακών υποδομών οδηγεί σταδιακά στη χρήση εξωχώριων δορυφορικών λύσεων, οι οποίες, πέραν του υψηλού κόστους, δεν ενισχύουν την εγχώρια οικονομία, δεν συμβάλλουν στη δημιουργία θέσεων εργασίας και δεν εντάσσονται σε ένα συνεκτικό εθνικό πλαίσιο ψηφιακής στρατηγικής και ασφάλειας. Ταυτόχρονα, οι περιορισμένες ταχύτητες και η αστάθεια των συνδέσεων δυσχεραίνουν τη λειτουργία των επιχειρήσεων, την αξιοποίηση ψηφιακών εργαλείων, την τηλεργασία και τη συμμόρφωση με τις αυξανόμενες ψηφιακές υποχρεώσεις.

Καθίσταται, συνεπώς, αναγκαία η υιοθέτηση ενός πιο ευέλικτου και αναλογικού πλαισίου εφαρμογής, με πρόβλεψη μεταβατικών περιόδων, ενίσχυση της τεχνικής υποστήριξης και επενδύσεις στις ψηφιακές υποδομές των νησιών.

8. Τέλος Διαμονής – Τέλος Κρουαζιέρας και αρχή της τοπικής ανταποδοτικότητας

Το πρόσθετο βάρος που επωμίζονται οι επιχειρήσεις και οι επισκέπτες των Κυκλάδων μέσω της αύξησης του Τέλους Διαμονής δεν συνοδεύεται από αντίστοιχη ανταποδοτικότητα προς τις τοπικές κοινωνίες. Παρότι το τέλος θεσπίστηκε με στόχο τη βελτίωση των υποδομών και την ενίσχυση της βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης, τα έσοδα που προκύπτουν δεν

επιστρέφουν με σαφή, διαφανή και αναλογικό τρόπο στα νησιά που τα παράγουν.

Ως αποτέλεσμα, οι τοπικές κοινωνίες και οι επιχειρήσεις επιβαρύνονται χωρίς να διασφαλίζεται ότι οι πόροι αυτοί κατευθύνονται στην αντιμετώπιση των πραγματικών πιέσεων που δημιουργεί η έντονη τουριστική δραστηριότητα στις νησιωτικές υποδομές και στο φυσικό περιβάλλον.

Αντίστοιχα, το Τέλος Κρουαζιέρας, όπως εφαρμόζεται, δημιουργεί πρόσθετες πιέσεις στην ανταγωνιστικότητα βασικών προορισμών των Κυκλάδων, χωρίς να λαμβάνει επαρκώς υπόψη τις ιδιαιτερότητες της Κρουαζιέρας και τη λειτουργία των λιμένων. Ήδη καταγράφονται προσαρμογές στα δρομολόγια και πρακτικές εκ περιτροπής προσέγγισης σε εμβληματικούς προορισμούς, γεγονός που περιορίζει τη συνολική επισκεψιμότητα και επηρεάζει αρνητικά την τοπική οικονομία.

Για τον λόγο αυτό καθίσταται αναγκαία:

- η επανεξέταση του τρόπου διαχείρισης και κατανομής των εσόδων από το Τέλος Διαμονής
- η επανεξέταση του ύψους και της δομής του Τέλους Κρουαζιέρας για τη Σαντορίνη και τη Μύκονο με στόχο τη διατήρηση της ανταγωνιστικότητας των προορισμών
- η πρόβλεψη διαφοροποιημένης εφαρμογής, ιδίως για προορισμούς με ήδη υψηλή επιβάρυνση ή περιορισμούς προσέγγισης,
- και η διασφάλιση ότι τα έσοδα θα κατευθύνονται άμεσα στη βελτίωση λιμενικών και τοπικών υποδομών.

Η καθιέρωση της αρχής της τοπικής ανταποδοτικότητας, τόσο για το Τέλος Διαμονής όσο και για το Τέλος Κρουαζιέρας, αποτελεί κρίσιμη προϋπόθεση για τη διασφάλιση της βιωσιμότητας του τουριστικού μοντέλου και της ισόρροπης ανάπτυξης των νησιών.

9. Πνευματικά Δικαιώματα και βιωσιμότητα των μικρών επιχειρήσεων

Η προστασία των δικαιωμάτων των πνευματικών δημιουργών αποτελεί θεμελιώδη προϋπόθεση για την ενίσχυση της πολιτιστικής παραγωγής. Παράλληλα, είναι απαραίτητο η εφαρμογή των σχετικών ρυθμίσεων να μην οδηγεί σε υπέρμετρη οικονομική επιβάρυνση για τις επιχειρήσεις, ιδίως για τις μικρές και πολύ μικρές επιχειρήσεις της νησιωτικής οικονομίας.

Για τον λόγο αυτό καθίσταται αναγκαία η οριστική διευθέτηση του πλαισίου είσπραξης πνευματικών και συγγενικών δικαιωμάτων, μέσω της καθιέρωσης ενός ενιαίου φορέα είσπραξης, ο οποίος θα καθορίζει τα σχετικά τέλη μέσα από διαφανείς διαδικασίες διαβούλευσης με τους θεσμικούς φορείς της επιχειρηματικότητας.

Μια τέτοια ρύθμιση μπορεί να διασφαλίσει την αναγκαία ισορροπία μεταξύ της προστασίας της πολιτιστικής δημιουργίας, την σωστή απόδοση στους δικαιούχους και της βιωσιμότητας των επιχειρήσεων που αποτελούν βασικό πυλώνα της οικονομικής δραστηριότητας στις Κυκλάδες.

10. Κτηνοτροφία και παραγωγικός τομέας

Η τοπική αγροτική παραγωγή, και ιδιαίτερα η κτηνοτροφία, που διαχρονικά αποτελούν σημαντικό στοιχείο της οικονομίας και της πολιτιστικής ταυτότητας των Κυκλάδων, βρίσκονται σήμερα σε ιδιαίτερα δύσκολη κατάσταση. Η σταδιακή εγκατάλειψη του τομέα οδηγεί σε αυξανόμενη εξάρτηση από εισαγόμενα προϊόντα και απειλεί τη διατήρηση της παραγωγικής φυσιογνωμίας των νησιών.

Οι παραγωγοί αντιμετωπίζουν υψηλό κόστος ενέργειας και μεταφορών, σε συνδυασμό με το δυσβάσταχτο κόστος ζωοτροφών (Ελλάδα: **~+33% αύξηση στις τιμές ζωοτροφών** μεταξύ 2020-2023 - Κυκλάδες: **~+40% ή και περισσότερο συνολική επιβάρυνση κόστους**, λόγω μεταφορικών και νησιωτικότητας) καθώς και τις ελλείψεις υποδομών, τις γραφειοκρατικές δυσκολίες και την περιορισμένη πρόσβαση σε χρηματοδοτικά εργαλεία. Παράλληλα, η ανεπαρκής κτηνιατρική κάλυψη και η συρρίκνωση του αγροτικού πληθυσμού υπονομεύουν τη βιωσιμότητα και την ανανέωση του τομέα.

Απαιτείται η υιοθέτηση στοχευμένων προγραμμάτων στήριξης των παραγωγών, με έμφαση στην ενίσχυση της κτηνιατρικής φροντίδας, τη βελτίωση των υποδομών και την προώθηση των τοπικών προϊόντων, λαμβάνοντας συστηματικά υπόψη τις ιδιαιτερότητες της νησιωτικής παραγωγής και τη σημασία της για τη βιωσιμότητα των τοπικών οικονομιών.

11. Εμπορικές μισθώσεις και ανάγκη θεσμικής προσαρμογής

Ένα από τα πλέον κρίσιμα και εντεινόμενα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι επιχειρήσεις στις Κυκλάδες αφορά το πλαίσιο των εμπορικών μισθώσεων. Η ισχύουσα νομοθεσία, που προβλέπει ελάχιστη διάρκεια τριετίας για τις εμπορικές μισθώσεις, δημιουργεί συνθήκες έντονης ανασφάλειας για τους επιχειρηματίες, ιδίως σε περιοχές με υψηλή τουριστική ζήτηση.

Με τη λήξη της τριετίας, πολλές επιχειρήσεις βρίσκονται αντιμέτωπες με υπέρμετρες αυξήσεις ενοικίων ή ακόμη και με την απώλεια της επαγγελματικής τους στέγης, παρά το γεγονός ότι έχουν επενδύσει σημαντικά κεφάλαια στη διαμόρφωση και λειτουργία των χώρων τους.

Το φαινόμενο αυτό οδηγεί σε έναν φαύλο κύκλο πιέσεων, αβεβαιότητας και, σε ορισμένες περιπτώσεις, πρακτικών που εκφεύγουν των αρχών της υγιούς επιχειρηματικότητας, δημιουργώντας συνθήκες άνισης διαπραγματευτικής ισχύος εις βάρος των επιχειρήσεων.

Ιδιαίτερα στις νησιωτικές περιοχές, όπου η διαθεσιμότητα επαγγελματικών χώρων είναι περιορισμένη και η ζήτηση έντονα εποχική και τουριστικά καθοδηγούμενη, το πρόβλημα αυτό λαμβάνει ακόμη μεγαλύτερες διαστάσεις.

Για τον λόγο αυτό καθίσταται αναγκαία η επανεξέταση του θεσμικού πλαισίου των εμπορικών μισθώσεων, με στόχο:

- την πρόβλεψη δυνατότητας παράτασης της διάρκειας των μισθώσεων πέραν της τριετίας,
- τη διασφάλιση μεγαλύτερης σταθερότητας για τις επιχειρήσεις,
- την αποτροπή ακραίων και αιφνίδιων αυξήσεων ενοικίων,
- και τη δημιουργία ενός πιο ισορροπημένου και βιώσιμου περιβάλλοντος για την επιχειρηματική δραστηριότητα.

Η θεσμική αυτή παρέμβαση αποτελεί κρίσιμη προϋπόθεση για τη διατήρηση της επιχειρηματικής συνέχειας, την προστασία των επενδύσεων και τη συνολική σταθερότητα των τοπικών οικονομιών.

Κύριοι,

Εκπροσωπώντας περισσότερες από 28.000 επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στις Κυκλάδες, αισθανόμαστε την ευθύνη να αποτυπώσουμε με σαφήνεια τις προκλήσεις που αντιμετωπίζει σήμερα η νησιωτική επιχειρηματικότητα.

Οι μικρές και πολύ μικρές επιχειρήσεις των νησιών αποτελούν τη ραχοκοκαλιά της τοπικής οικονομίας και βασικό πυλώνα της εθνικής τουριστικής δραστηριότητας. Ωστόσο, καλούνται να λειτουργήσουν σε ένα περιβάλλον όπου το κόστος μεταφορών, οι ελλείψεις ανθρώπινου δυναμικού, η περιορισμένη πρόσβαση σε χρηματοδότηση, οι αυξανόμενες διοικητικές υποχρεώσεις και οι διαρθρωτικές ανισότητες της νησιωτικότητας δημιουργούν σωρευτικές και εντεινόμενες πιέσεις στη βιωσιμότητά τους.

Παράλληλα, κρίσιμη προϋπόθεση για τη βιωσιμότητα της νησιωτικής επιχειρηματικότητας αποτελεί η ταυτόχρονη ενίσχυση των βασικών υποδομών και η επαρκής στελέχωση των δημόσιων υπηρεσιών στα νησιά. Οι υφιστάμενες ελλείψεις σε λιμενικές και αεροπορικές υποδομές δυσχεραίνουν τη μετακίνηση προσώπων και αγαθών, επιβαρύνουν το λειτουργικό κόστος και περιορίζουν τη δυναμική ανάπτυξης των νησιών. Αντίστοιχα, η ανάγκη για προστασία και ορθολογική διαχείριση των υδάτινων πόρων καθίσταται ολοένα πιο επιτακτική, ιδίως μέσω της ανάπτυξης και ενίσχυσης ανθεκτικών μονάδων αφαλάτωσης όπου απαιτείται. Την ίδια στιγμή, η ανεπαρκής στελέχωση κρίσιμων υπηρεσιών, ιδίως στους τομείς της υγείας, της ασφάλειας και των ελεγκτικών μηχανισμών, εντείνει το αίσθημα ανασφάλειας και δημιουργεί συνθήκες άνισης λειτουργίας της αγοράς. Η ενίσχυση των ελέγχων αποτελεί βασική προϋπόθεση για τη διασφάλιση της υγιούς επιχειρηματικότητας και του θεμιτού ανταγωνισμού. Παράλληλα, η διατήρηση της ισορροπίας μεταξύ ανάπτυξης και προστασίας

του φυσικού και πολιτιστικού αποθέματος των Κυκλάδων αποτελεί κρίσιμη παράμετρο για τη βιωσιμότητα του παραγωγικού μοντέλου. Η άναρχη και υπερβολική επενδυτική πίεση ενδέχεται να υπονομεύσει την ποιότητα ζωής των μόνιμων κατοίκων και να αλλοιώσει τα συγκριτικά πλεονεκτήματα των νησιών. Η ενίσχυση των υποδομών, η στελέχωση των υπηρεσιών, η προστασία των φυσικών πόρων και η διασφάλιση της κοινωνικής ισορροπίας συνιστούν αλληλένδετες προϋποθέσεις για μια βιώσιμη και ανθεκτική νησιωτική ανάπτυξη. Τα ζητήματα που αναδεικνύονται στο παρόν υπόμνημα δεν αποτελούν αποσπασματικές δυσκολίες, αλλά συνιστούν συστημική πρόκληση για την ανταγωνιστικότητα, τη βιωσιμότητα και τη δημογραφική σταθερότητα των νησιών. Για τον λόγο αυτό απαιτείται ένα συνεκτικό και μακροπρόθεσμο πλαίσιο πολιτικής που θα λαμβάνει ουσιαστικά υπόψη τις ιδιαιτερότητες της νησιωτικής οικονομίας.

Στο πλαίσιο αυτό, θεωρούμε κρίσιμης σημασίας:

- την αποκατάσταση της νησιωτικής ισοτιμίας, μέσα από πολιτικές που θα περιορίζουν το πρόσθετο κόστος που συνεπάγεται η γεωγραφική απομόνωση,
- την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των μικρομεσαίων επιχειρήσεων, που αποτελούν τη βάση της οικονομικής δραστηριότητας των νησιών,
- την υιοθέτηση ενός σταθερού μηχανισμού διαβούλευσης μεταξύ της Πολιτείας και των θεσμικών φορέων της νησιωτικής επιχειρηματικότητας.

Η ενίσχυση της νησιωτικής επιχειρηματικότητας δεν αποτελεί μόνο ζήτημα τοπικής ανάπτυξης, αλλά στρατηγική προϋπόθεση για την οικονομική συνοχή της χώρας, τη βιωσιμότητα του ελληνικού τουρισμού και τη διατήρηση ζωντανών και παραγωγικών νησιωτικών κοινωνιών.

Το Επιμελητήριο Κυκλάδων παραμένει στη διάθεση της Πολιτείας για έναν ουσιαστικό και διαρκή διάλογο, με στόχο τη διαμόρφωση πολιτικών που θα ενισχύσουν την ανθεκτικότητα, την ανταγωνιστικότητα και τη βιώσιμη ανάπτυξη των νησιών.

Η συγκυρία είναι ιδιαίτερα κρίσιμη, καθώς σε ευρωπαϊκό επίπεδο διαμορφώνεται ένα νέο πλαίσιο πολιτικής για τα νησιά, γεγονός που καθιστά αναγκαία την έγκαιρη και ουσιαστική ευθυγράμμιση της εθνικής πολιτικής με τις σχετικές ευρωπαϊκές πρωτοβουλίες.

Με εκτίμηση,